

МАКСИМЕНКО С.Ю.

*студентка спеціальності «Політологія»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ПОПОВИЧ Я.М.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри «Політологія та загальноправові дисципліни»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОДОЛАННІ СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУГИ ТА КОНФЛІКТІВ СЕРЕД СПІЛЬНОТ ВПО

Процес реформування і модернізації системи соціального захисту і соціальної роботи в Україні, розпочатий за роки незалежності відбувався як формування принципово нової моделі надання соціальних послуг з урахуванням найкращих зарубіжних практик і напрямів, що дозволило адаптуватися до сучасних соціальних змін і викликів. Але 24 лютого 2022 року повномасштабний збройний напад РФ на Україну позначився і на функціонуванні сфери соціального захисту населення, а Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» актуалізував потребу у формуванні ефективної моделі соціальної роботи з вимушеними переселенцями у приймаючих громадах де медіація як складова соціального супроводу виступає як провідна соціальна послуга в умовах воєнного стану, що спрямована на захист прав та інтересів ВПО на основі виконання соціальними працівниками і соціальними службами в загалі посередницьких функцій в організації надання соціальних послуг.

Наразі простежується безпрецедентна чисельність ВПО, станом на 24.01.2023 року на обліку ВПО перебуває майже 5 млн людей (Міністерство соціальної політики України, 2023) і ці дані постійно

змінюються. Так, за даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), влітку 2022 року більше 7 млн. українців стали внутрішніми переселенцями, залишивши своє постійне місце проживання та виїхавши з районів бойових дій і з тимчасово окупованих територій. І якщо раніше ВПО були тільки з Донецької та Луганської областей, то тепер це представники майже 80 % областей України [4, с. 80].

Як зазначає Т. Погуляйло, проблемами всіх вимушено переміщених осіб, сімей із дітьми є реєстрація, їжа, житло, соціальні виплати, освіта дітям, особливо в дитячих садках, послуги з охорони здоров'я, працевлаштування працездатних членів родини й забезпечення певного рівня життя родини для виховання, догляду й розвитку дітей, життя членів сім'ї [4, с.80].

Варто також звернути увагу на той факт (відповідно до досліджень В. Педоренка), що серед психоемоційних проблем ВПО часто спостерігаються симптоми стресу та стресових розладів, стани фрустрації, агресії, невпевненості та ригідності, а також почуття сорому та провини [3, с. 6].

На думку З. Спринської внутрішньо переміщені особи часто стикаються з психологічними проблемами, пов'язаними з пережитим стресом та вимушеним переселенням. З цієї причини авторка здійснила наукове дослідження, яке виявило, що для ВПО характерні такі особливості: сором'язливість, депресивність, невротичність, стресові реактування, унікаюча поведінка, депресивні та тривожні стани, невпевненість, труднощі в соціальній взаємодії, апатія та швидка втомлюваність, занижена самооцінка, низька опірність до стресу. Також, особи, що зазнали переміщення мають схильність до підвищеного рівня психопатизації, що сприяє імпульсивній поведінці. ВПО можуть ігнорувати соціальні норми, зневажливо ставитись до думок оточення, бути егоцентричними та відчувати труднощі в адаптації [5, с. 56].

Аналіз літератури та документів засвідчив, що у роботі з ВПО соціальні працівники можуть застосовувати різні стратегії втручання. За тривалістю їх можна умовно поділити на:

- короткострокові (кризове втручання, аутич-робота, орієнтована на завдання модель соціальної роботи);
- довгострокові, орієнтовані на системно-екологічну модель соціальної роботи, в основі яких перебувають концепція «людина в оточенні» та концепція «економічної спроможності».

Сучасною та ефективною технологією соціального супроводу сімей вимушених переселенців в умовах воєнного стану в Україні є соціальна послуга медіації.

Правові засади та порядок проведення, принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки регулює Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 року № 1875-IX [1].

Статус медіації як «базової соціальної послуги» передбачає обов'язок органів місцевого самоврядування (ОМС) сприяти реалізації права на медіацію з урахуванням потреб кожного отримувача соціальної послуги та забезпечувати її надання максимально наближено до місця проживання осіб/сімей (груп населення), які її потребують, тобто дбати про доступність медіації. І це можливо за умови ефективного здійснення ОМС усіх повноважень, якими наділені як уповноважені особи у сфері надання соціальних послуг

Отже, особливостями надання соціальної послуги медіації (як технології соціального супроводу) сім'ям вимушених переселенців є: по-перше, прийняття ЗУ «Про медіацію» і Державного стандарту щодо процедури медіації дозволило розширити повноваження органів місцевого самоврядування і закладів соціальної роботи і соціального обслуговування в сфері визначення пріоритетів в роботі з сім'ями вимушених переселенців з метою їх адаптації до нових умов соціального середовища; по-друге, в умовах війни особливого значення набуває сімейна медіація як технологія вирішення сімейних конфліктів, в тому числі між батьками і дітьми; по-третє, виникає необхідність удосконалення системи підготовки соціальних працівників через надання професійних знань, умінь та навичок в сфері медіації як базової соціальної послуги.

З результатів опитування вимушених переселенців бачимо, що майже половина опитаних не зверталися за такою послугою, ще 26 % нічого не знають про можливість користуватися послугами соціальних працівників як медіаторами – посередниками у вирішення проблем різного характеру.

Серед тих, хто користувався послугою медіації, найбільш затребуваними послуги з медіації і посередництва є послуги з організації матеріально-фінансової і юридичної допомоги.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про медіацію». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2022. № 7. ст. 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
2. Николаева В., Пономарьова В. Соціальна адаптація ВПО у територіальній громаді за новим місцем проживання в умовах воєнного стану. *Вісник Humanitas*. 2023. № 1. С. 79-85.
3. Педоренко В.М. Особливості психоемоційного стану переселенців в умовах іншої країни (на прикладі Німеччини). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Серія : Психологія. № 5. С. 5-10.

VI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі»

---

4. Погуляйло Т.О. Проблеми внутрішньо переміщених осіб : трансформаційні зміни. *Габітус*. 2019. Випуск 10. С. 78-83.
5. Спринська З.В. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. № 6. С. 50-56.